

Leren met g

Iederwijs werkt. Dat is de conclusie van de oprichters van de Iederwijs-school in Lopik op basis van ruim 6 jaar ervaring. Het proces van de afgelopen jaren heeft hen steeds meer inzicht gegeven in wat ze doen en waarom het werkt. De resultaten zijn er naar.

Toen ik mij onlangs verdiepte in de processen die Iederwijs-Lopik de afgelopen zes jaar heeft doorge- maakt was ik zeer verrast en onder de indruk. Aanleiding om mijn beeld over Iederwijs grondig bij te stellen en voor een bezoek aan de school! In de huiskamer van de school – waar in een ontspannen en ongedwongen sfeer kinderen in verschillende acti- viteiten verdiept waren of even binnen liepen – had ik een uitvoerig gesprek met Bas Rosenbrand, één van de oprichters.

Iederwijs-Lopik startte in Schoonhoven. Inmiddels is de school gehuisvest in een ruim gebouw in Lopik, telt 40 kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar en heeft een lesrooster met zo'n 50 verschillende lessen per week. Naast de standaardvakken zoals lezen, schrijven en rekenen, Duits, wiskunde en maatschap- pijleer zijn er ook allerlei vakken die officieel hele- maal niet bestaan, maar die ze wel ontzettend boei- end vinden, zoals yoga of theatersport. Ook onder- zochten ze bijvoorbeeld wat er in de film *What The Bleep Do We Know* gezegd wordt over kwantumfysi- ca en wat dat voor hun eigen leven betekent. Ook is er de mogelijkheid om samen met een begeleider uit te zoeken hoe je daadwerkelijk vorm kan geven aan je verlangens. Verder is er los van het rooster volop ruimte voor spelen en lessen tussendoor. Zo blijft er steeds ruimte voor nieuwe interesses.

Willen begrijpen wat werkt

Op basis van vertrouwen, communicatie, samen creë- ren en voortdurend met elkaar onderzoeken, hebben de begeleiders inzicht gekregen in hoe kinderen in vrijheid kunnen leren en hoe er tegelijkertijd een res- pectvolle cultuur kan ontstaan waarin ieder zich gezien, gehoord en begrepen voelt. "Iederwijs is niet vooraf bedacht, maar is ontstaan en ontstaat iedere keer weer vanuit de wens om permanent te willen

begrijpen wat in een bepaalde situatie en bij een bepaald kind werkt en wat niet," vertelt Bas Rosenbrand, een van de oprichters. "Vanuit het con- tact dat we met de kinderen hebben volgen we hen en krijgen we zicht op wat bij de kinderen speelt." Deze intentie om te willen begrijpen wat werkt en wat niet heeft heldere inzichten opgeleverd in de ver- schillende processen van omschakelen van een tradi- tionele school naar Iederwijs en de belangrijke rol die spelen daarbij voor kinderen inneemt. "Toen we met Iederwijs begonnen waren de dagen gevuld met spe- len. Dit hadden we ook verwacht. Als je kinderen de ruimte geeft om zichzelf te volgen gaan ze spelen. Een grote vraag naar lessen bleef uit. De kinderen bleven spelen, spelen en spelen."

Waarom zoveel spelen?

Als kinderen zoveel spelen, dan moet daar iets belangrijks in zitten, anders zouden ze het niet doen, concludeerden de begeleiders. Om de waarde van dat spelen beter te begrijpen, wijdde ze daar een studie- dag aan. Tijdens die dag besloten ze om de essentie van spelen te onderzoeken door zelf te gaan spelen. Wat ze zo ontdekten was, dat de vrijheid om te spelen hen direct confronteerde met hun eigen onvrijheid als gevolg van innerlijke overtuigingen. Deze overtuig- gen ervoeren ze als een blokkade om werkelijk in alle vrijheid te gaan doen wat ze zouden willen doen. Door toch te gaan spelen ontdekten ze dat ze al spe- lend leerden om hun grenzen op te zoeken én die te verleggen. In andere woorden, ze ontdekten dat spe- len een manier is om blokkades op te ruimen en weerstanden te overwinnen. Als het spel te gemakke- lijk is, is het saai en als het te moeilijk is, is het frus- trerend. Daarom is het subtiele evenwicht tussen dat- wat-veilig-en-bekend-is en de uitdaging om iets nieuws te proberen, precies dat wat spelen nu juist zo leuk maakt. En omdat je al spelend ook vaardiger wordt, blijft spelen alleen leuk wanneer de uitdaging naar verhouding ook steeds iets groter wordt. Dat is iets wat alle kinderen van nature lijken te weten en permanent blijken toe te passen als ze daar de ruimte voor krijgen.

Nu na zes jaar is duidelijk geworden dat de eerste peri- ode van spelen vooral ging over het 'inhalen' van een speelttekort. "Kinderen die op Iederwijs komen beginnen vaak te spelen met kinderen van die leeftijd waarop zij zelf gestopt zijn met spelen omdat het niet meer

Marja de Vries is auteur van *De Hele Olifant in Beeld* (2007, Ankh-Hermes). Zij houdt zich bezig met transformatie van leren en onderwijs, zodat het meer in lijn zal zijn met wie we in essentie zijn. Zie www.marjadevries.nl

t gevoel

De winst van zes jaar lederwijs

Leren selecteren wat goed voor je is

Kinderen herstellen zich spelenderwijs van hun 'school-wounds'

mocht, er geen ruimte voor was of omdat het afgekeurd werd. Zo kun een je een twaalfjarige tussen kleuters zien, of een veertienjarige met tienjarigen. Als ze hun tekort in spelen hebben kunnen inhalen, komen ze in balans en weer in contact met hun gevoel en dan beginnen ze uit zichzelf om lessen te vragen.”

Gevoel als bron van weten

“Hoe verder we komen met Iederwijs, hoe meer we ons realiseren wat voor essentiële plaats het gevoel inneemt”, vertelt Bas enthousiast. ‘Met je gevoel weet je of iets voor jou klopt of niet. Vanuit je gevoel maak je je keuzes in wat je wilt doen en wat je wil leren.’ Kortom, om in staat te zijn om vanuit je zelf om lessen te vragen is het een voorwaarde dat je contact hebt met je eigen gevoel. Hoe meer je in contact staat met je gevoel, hoe meer je datgene kunt doen dat bij je past. Vanuit je gevoel ontstaan je dromen, wensen en verlangens.”

“We begrijpen nu dat tijdens de start van de school de kinderen bezig waren met het verwerken van de negatieve associaties van hun schoolverleden. Verschillende kinderen noemen het 'school-wounds'. Spelen is een manier waarop kinderen emotioneel hun ervaringen kunnen verwerken en integreren en steeds beter naar zichzelf en anderen kunnen luisteren. Zo ontstaat er meer helderheid over wie ze zijn, wat ze willen en hoe ze met anderen om kunnen gaan. Uiteindelijk levert het meer zelfkennis en meer innerlijke leiding op.”

Toch een rooster

Terwijl de kinderen al veel leerden door de dagelijkse activiteiten, vriendschap, de natuur, de computer en spelen, kregen ze, toen ze eenmaal vanuit het contact met hun eigen gevoel wisten wat ze wilden, bovendien belangstelling voor leren via lessen. De lessen werden met de kinderen samen vorm gegeven, zodat ze precies aangepast zijn aan de leervraag en de behoefte van de kinderen. Want iedere situatie is anders en iedere begeleider is anders. Soms leren kinderen uit een boek, soms uit een methode, ze zoeken het op internet, soms wordt er ter plekke iets verzonnen wat past bij hun leervraag. Het is een proces van kijken wat er gebeurt, wat wel en niet werkt en van evalueren.

In de praktijk bleek dat de vraag naar lessen in korte tijd enorm snel groeide. Daarom was het op een gegeven moment organisatorisch niet meer te doen om alle lessen in het moment te laten ontstaan.

‘Als oplossing hebben we op dat moment gekozen voor een lesrooster. We hebben het jaar ingedeeld in vijf periodes van ongeveer zeven weken. Aan het begin van iedere periode wordt er geïnventariseerd wat de wensen van de kinderen zijn en wat het aanbod is vanuit de begeleiders. Dat wordt in een rooster samengevoegd. We zijn iedere keer onder de indruk van het enorm rijke aanbod wat ontstaat en waar uit gekozen kan worden. Bovendien zien we keer op keer met welke intensiteit en met welk doorzettingsvermogen kinderen zichzelf verder willen ontwikkelen, als ze kunnen leren wat ze zelf belangrijk vinden en dat kunnen vormgeven vanuit zichzelf.’

Resultaten

De resultaten van Iederwijs op korte en langere termijn zijn velerlei, zoals de samenvatting in het kader laat zien. Deze resultaten sluiten perfect aan op de huidige maatschappij, waarin alles in een enorm tempo verandert en het absoluut niet voorspelbaar is hoe de wereld er over vijf of tien jaar uit zal zien. De

Hoe snel leren kan gaan

‘We worden iedere keer bevestigd in hoe snel leren kan gaan als kinderen hun eigen stroom volgen. Zo hebben onze tieners bij wiskunde besloten om van ieder hoofdstuk eerst de samenvatting te maken. Als ze dat snappen hoeven ze de rest niet meer te doen. Zo ontdekken ze wat ze nog niet weten en werken daar dan heel gericht aan. Ze werken in één les een heel hoofdstuk door. Herhaling of opnieuw inprenten is niet nodig, want als je het snapt snap je het.’

Wat levert zes jaar Iederwijs op?

Op korte termijn:

Kinderen zijn vrolijker en levenslustiger.
Allergieën en hoofdpijn verdwijnen, hun gezondheid en vitaliteit neemt toe.

Hun lichaamshouding verandert, ze gaan bijvoorbeeld meer rechtop lopen.

Ze zijn meer aanwezig.

Ze halen hun tekort aan spelen in.

Op middellange termijn:

Ze verwerken hun negatieve ervaringen met gedwongen onderwijs en het gebrek aan ruimte voor hun eigenheid.
Ze komen meer bij hun gevoel.

Ze verwerken persoonlijke levensthema's, zoals "hoe kun je je eigen dingen blijven doen en toch vrienden blijven?" of "wat wil ik met mijn leven?"

Ze leren conflicten op te lossen.

Hun creativiteit blijft behouden of komt weer terug.

Leren gaat sneller, efficiënter en effectiever.

Op langere termijn:

Ze zijn zich bewust van zichzelf en de ander.

Ze laten hun eigenwaarde niet afhangen van oordelen van buitenaf.

Ze zijn zich meer bewust van wat ze willen met hun leven.

Ze stromen door naar vervolgonderwijs, op het niveau dat bij hen past.

De aansluiting met vervolgscholen levert geen grote problemen op. Hun komst wordt als positief gezien, onder andere omdat ze gemotiveerd zijn.

hoeveelheid informatie neemt exponentieel toe en wat vandaag waar is, is morgen mogelijk al weer achterhaald. Als gevolg van deze snelle veranderingen zijn - behalve natuurlijk de basisvaardigheden voor lezen, rekenen en schrijven - de traditionele vakken op de basisschool en het voortgezet onderwijs niet langer direct een afgeleide van wat je werkelijk nodig hebt. Ook bij bedrijven groeit op dit moment juist de vraag naar mensen die flexibel en authentiek zijn, verantwoordelijkheid nemen, creatief zijn, kunnen samenwerken en snel kunnen leren.

"Wat kinderen werkelijk nodig hebben is een basis in zichzelf, zodat ze van daaruit hun eigen keuzes kunnen maken en kunnen selecteren wat goed voor hen is, kunnen samenwerken en met de grote hoeveelheid informatie kunnen omgaan die er is. Dat is het beste wat we de kinderen kunnen meegeven", concludeert Bas Rosenbrand. ◀

De begeleiders van Iederwijs-Lopik hebben ook veel inzicht opgedaan in wat dit alles vraagt van de professionaliteit van de begeleiders. Hierover meer in het volgende nummer van Educare.

Meer weten?

Iedere Iederwijsschool heeft zijn eigen proces en oplossingen.

Meer over Iederwijs in het algemeen:

www.iederwijs.nl

Uitgebreide info over de

Iederwijs-Lopikschool:

www.iederwijslopik.nl